

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ

**ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ
ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА
ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА
И ЗАНЕМАРИВАЊА У
ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИМ
УСТАНОВАМА**

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ**

**ПОСЕБНИ ПРОТОКОЛ
ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ И УЧЕНИКА ОД НАСИЉА,
ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА
У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИМ УСТАНОВАМА**

Београд, 2007.

КООРДИНАТОР: Сектор за развој образовања и међународну просветну сарадњу

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА:

**Александра Калезић Вигњевећ
Анђелка Петричевећ
Биљана Лајовић
Борислава Максимовић
Драгана Коруга
Гордана Чукурановић
Ивана Вуковојац
Јасмина Николић
Јелица Ћировић Ристић
Зора Дешић**

КОНСУЛТАНТИ:

**Британски савет
Jennifer Rowley (UK) – Џенифер Раули
Emily Vickery (US) – Емили Викери**

ЛЕКТОР:

мр Симо Поткоњак

ИЗДАВАЧ:

Министарство просвете Републике Србије

ЗА ИЗДАВАЧА:

др Зоран Лончар

Штампање Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама омогућила је Канцеларија УНИЦЕФ-а у Србији.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ
Кабинет министра
Датум: 4.10. 2007. године
Београд, Немањина 22-26

У складу са међународним документом *Конвенција о правима детета* и документима које је усвојила Влада Републике Србије (*Национални план акције за децу* и *Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања*), Министарство просвете Републике Србије објављује **Посебни протокол за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама.**

Насиље се одражава на целокупни развој и живот детета, без обзира на облик и место дешавања. У данашњим условима тешко је предвидети када и где ће се насиље догодити, ко су могући учесници и какве ће бити последице. Искуства указују да су главне препреке за ефикаснију заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, нејасне процедуре и недефинисане улоге свих актера у том процесу. Због тога су приоритетни задаци установа које се баве образовањем и васпитањем деце и младих да утичу на формирање ставова о неприхватљивости оваквог вида понашања, као и развијање толеранције, разумевања и прихватања различитости.

У *Посебном протоколу* су представљене *превентивне активности* и *дефинисане процедуре* у заштити деце од насиља, у којима је прецизирана улога свих који су укључени у живот и рад образовно-васпитне установе.

Посебни протокол је намењен директорима, наставницима, васпитачима, стручним сарадницима, ненаставном особљу, деци и ученицима, родитељима, представницима локалне заједнице, као и другим релевантним институцијама које су укључене у превенцију и решавање проблема насиља. Коришћење овог документа треба да допринесе стварању услова за несметан развој и учење деце и младих, и да омогући квалитетан рад у образовно-васпитним установама.

УВОД

Образовно-васпитни систем је, по обухвату популације, један од највећих система у Републици Србији. У установама овог система (дечији вртићи, школе и домови ученика) налазе се готово сва деца, за коју треба, као основно, **осигурати безбедне и оптималне услове за несметан боравак и рад, као и заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања.**

Сви облици насиља, злостављања, злоупотреба и занемаривања деце, којима се угрожава или нарушава физички, психички и морални интегритет личности детета, представљају повреду једног од основних права детета наведених у *Конвенцији Уједињених нација о правима детета*, а то је право на живот, опстанак и развој.

Доношењем *Закона о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета* („Службени лист СФРЈ” - додатак: Међународни уговори, број 15/90 и „Службени лист СРЈ” - додатак: Међународни уговори, број 4/96 и 2/97) држава се обавезала да преузме мере за спречавање насиља у породици, институцијама и широј друштвеној средини и да обезбеди заштиту детета.

Одредбе Конвенције односе се на заштиту детета од:

- физичког и менталног насиља, злоупотребе и занемаривања (члан 19);
- свих облика сексуалног злостављања и искоришћавања (члан 34);
- отмице и трговине децом (члан 35);
- свих других облика искоришћавања (експлоатације) штетних по било који вид дететове добробити (члан 36);
- нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања (члан 37).

Конвенција, такође, обавезује државе потписнице да обезбеде мере подршке за физички и психички опоравак детета жртве насиља и његову социјалну реинтеграцију (члан 39).

Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС” бр. 62/03, 64/03, 58/04, 62/04, 79/05 и 101/05, у даљем тексту Закон) дефинисано је да се права детета и ученика остварују у складу са потврђеним међународним уговорима, и да је установа дужна да обезбеди њихово остваривање (члан 95).

Националним планом акције за децу, стратешким документом, који је Влада Републике Србије усвојила фебруара 2004. године, дефинисана је општа политика земље према деци, за период до 2015. године.

Један од специфичних циљева *Националног плана акције за децу* јесте успостављање сарадње између стручњака из свих сектора који директно или индиректно брину о деци (здравство, образовање, социјална заштита, полиција, правосуђе, невладине организације), као и формирање ефикасне, оперативне, међуресорне мреже за заштиту деце од злостављања, занемаривања и насиља.

Ради реализације овог циља, израђен је *Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања* (у даљем тексту: *Општи протокол*), који је Влада Републике Србије усвојила августа 2005. године.

Националним планом акције за децу предвиђена је и израда посебних протокола поступања за поједине системе (образовање, здравство, социјална заштита, полиција, правосуђе) у случајевима насиља, злостављања и занемаривања, а у складу са основним принципима и смерницама из *Општег протокола*. Посебним протоколом уређују се интерни поступци унутар система и појединачних установа.

Посебним протоколом за заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама (у даљем тексту: *Посебни протокол*) детаљније се **разрађује интерни поступак у ситуацијама сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања¹**. *Посебни протокол* пружа и **оквир за превентивне активности** и води ка унапређењу стандарда за заштиту деце/ученика.

Посебни протокол је ОБАВЕЗУЈУЋИ за све који учествују у животу и раду образовно-васпитне установе, васпитно-образовне установе и дома ученика (у даљем тексту установа) и намењен је деци, ученицима, васпитачима, наставницима, директорима, стручним сарадницима, помоћном и административном особљу, родитељима/старатељима и представницима локалне заједнице.

На основу *Посебног протокола*, у складу са специфичностима рада, установа је у обавези да у Годишњем програму рада (члан 81 *Закона*) дефинише Програм заштите деце/ученика од насиља и да формира Тим за заштиту деце/ученика од насиља.

ДЕЧИЈИ ВРТИЋ, ШКОЛА И ДОМ ЗА УЧЕНИКЕ ТРЕБА ДА БУДУ БЕЗБЕДНА И ПОДСТИЦАЈНА СРЕДИНА ЗА СВУ ДЕЦУ/УЧЕНИКЕ.

---

¹ Заштита запослених у образовно-васпитним установама регулисана је другим законским и подзаконским актима

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ

Општим протоколом су дефинисани појмови злостављање и занемаривање. Злоупотреба или злостављање детета обухвата све облике физичког и/или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног нарушавања дететовог здравља, његовог преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ².

У складу са природом делатности образовно-васпитних установа, у овом документу користиће се појам **НАСИЉЕ**, који обухвата различите врсте и облике насилног понашања, злостављања, занемаривања, злоупотребе и искоришћавања.

Насиље може бити у оквиру вршњачких односа, као и односа одрасли-деца, који укључују одговорност, поверење и моћ.

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце/ученика.

Насиље може имати различите форме:

Физичко насиље се односи на понашање које доводи до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета/ученика.

Примери физичког насиља су: ударање, шутирање, гурање, шамарање, чупање, дављење, бацање, гађање, напад оружјем, тровање, паљење, посипање врућом водом, ускраћивање хране, сна и сл.

Емоционално/психолошко насиље односи се на оно понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета/ученика. Односи се и на ситуације у којима се пропушта обезбеђивање прикладне и подржавајуће средине за здрав емоционални и социјални развој у складу са потенцијалима детета/ученика.

Емоционално насиље и злостављање обухвата поступке којима се врши омаловажавање, етикетирање, игнорисање, вређање, уцењивање, називање погрдним именима, оговарање, подсмевање, исмејавање, неприхватање, изнуђивање, манипулисање, претња, застрашивање, ограничавање кретања деце/ученика, као и други облици непријатељског понашања.

---

² Дефиниција је усвојена на Консултацији о спречавању злоупотребе деце у Светској здравственој организацији у Женеви, 1999. године, Општи протокол

Искључивање из групе и дискриминација представљају **социјално насиље**. Односи се на следеће облике понашања: одвајање детета/ученика од других на основу различитости, довођење у позицију неравноправности и неједнакости, изолацију, недружење, игнорисање и неприхватање по било ком основу.

Сексуално насиље и злоупотреба деце/ученика подразумева њихово укључивање у сексуалну активност коју она не схватају у потпуности, за коју нису развојно дорасла (не прихватају је, нису у стању да се са њом сагласе) и која има за циљ да пружи уживање или задовољи потребе друге особе.

Сексуалним насиљем сматра се :

- сексуално узнемиравање - ласцивно коментарисање, етикетирање, ширење прича, додиривање, упућивање порука, фотографисање, телефонски позиви и сл.;
- навођење или приморавање детета/ученика на учешће у сексуалним активностима, било да се ради о контактним (сексуални однос, сексуално додиривање и сл.) или неконтактним активностима (излагање погледу, егзибиционизам и сл.);
- коришћење деце/ученика за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Развој савремених комуникационих технологија доводи до појаве **насиља коришћењем информационих технологија (електронско насиље)**: поруке послате електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме и сл.

Злоупотреба деце/ученика представља све што појединци и институције чине или не чине, а што директно утиче или индиректно шкоди деци/ученицима или им смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи их у немоћан, неравноправан и зависан положај у односу на појединце и установу.

Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања установе или појединца да обезбеде услове за правилан развој детета/ученика у свим областима, што, у противном, може нарушити његово здравље, физички, ментални, духовни, морални и друштвени развој.

Занемаривање представља и пропуст родитеља, усвојиоца или стараоца, односно друге особе која је преузела одговорност или обавезу да негује дете/ученика, да обезбеди услове за развој по питању: здравља, образовања, емоционалног развоја, исхране, смештаја и безбедних животних услова у оквиру разумно расположивих средстава породице или пружаоца неге, што изазива, или може, са великом вероватноћом, нарушити здравље детета или физички, ментални, духовни, морални и његов социјални развој. Ово обухвата и пропусте у обављању правилног надзора и заштите детета од повређивања у оноликој мери у којој је то изводљиво.

Експлоатација деце/ученика односи се на њихов рад у корист других особа и/или установе. Она обухвата и киднаповање и продају деце у сврху радне или сексуалне експлоатације. Ове активности имају за последицу нарушавање физичког или менталног здравља, образовања, као и моралног, социјалног и емоционалног развоја детета/ученика.

Насиље је вишедимензионална појава. Не постоје прецизне границе између различитих врста и облика насиља, односно, они се међусобно преплићу и условљавају.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА

Основни принципи на којима је заснован *Посебни протокол*, који уједно представљају и оквир за деловање, јесу:

- право на живот, опстанак и развој;
- најбољи интерес детета;
- недискриминација и
- учешће деце.

Свако дете има неутуђиво **право на живот**, а држава има обавезу да обезбеди његов **опстанак и развој**.

Посебним протоколом се обезбеђује заштита **најбољег интереса** детета/ученика у свим ситуацијама. Интерес детета/ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који учествују у животу и раду установе. У процесу заштите детета/ученика, **неопходно је обезбедити поверљивост података и заштиту права на приватност**.

Посебни протокол се односи на **сву децу /ученике** у установама, без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко порекло и било које друге социјалне или индивидуалне карактеристике детета (боју коже, језик, вероисповест, националност, способности и специфичности детета).

Учешће детета/ученика обезбеђује се тако што благовремено и континуирано добијају сва потребна обавештења, што им се пружа могућност да изразе своје мишљење у свим фазама процеса заштите и то на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације.

Полазећи од става да се **СВАКО НАСИЉЕ НАД ДЕЦОМ/УЧЕНИЦИМА МОЖЕ СПРЕЧИТИ**, важно је да установа креира климу у којој се:

- **учи, развија и негује** култура понашања и уважавања личности;
- **не толерише** насиље;
- **не ћути** у вези са насиљем;
- **развија одговорност свих**;
- сви који имају сазнање о насиљу **обавезују** на поступање.

Општи циљ *Посебног протокола*

Општи циљ *Посебног протокола* је унапређивање квалитета живота деце/ученика применом:

- **мера превенције** за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика;
- **мера интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у установама.

Специфични циљеви у превенцији

1. Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања.
2. Укључивање свих интересних група (деца, ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директори, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције.
3. Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања.
4. Дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
5. Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.
6. Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља, деце, ученика, родитеља, старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања.

Специфични циљеви у интервенцији

1. Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља.
2. Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља.
3. Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите.
4. Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција детета/ученика у заједницу вршњака и живот установе.
5. Саветодавни рад са децом/ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља.

Задаци у области превенције и интервенције

У дијаграму су предлози задатака којима се остварују циљеви у превенцији и интервенцији.

Приказана је узрочно-последична веза између превентивних и интервентних активности. Добро осмишљене, свеобухватне превентивне активности, засноване на принципу укључености свих, смањују потребу за интервентним активностима. Доследно спровођење програма интервенције, са праћењем ефеката, условљава планирање превентивних активности.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ

У оквиру Програма заштите деце/ученика од насиља, установа, у складу са специфичностима рада и окружења, планира, спроводи и прати ефекте превентивних активности. Превентивне активности треба да буду у складу са циљевима *Посебног протокола* и предложеним задацима.

Превентивне активности установа креира у складу са анализом стања и увидом у присутност насиља у својој средини, а на основу:

- учесталости инцидентних ситуација и броја пријава насиља;
- заступљености различитих врста насиља;
- броја повреда;
- сигурности објекта, дворишта и сл.

За планирање превентивних активности и анализу стања важни су:

- процена реализованих обука за запослене и потреба даљег усавршавања;
- број и ефекти реализованих акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ;
- степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе и др.

Детаљнији предлози активности, примери добре праксе и литературе наћи ће се у приручнику за примену *Посебног протокола*.

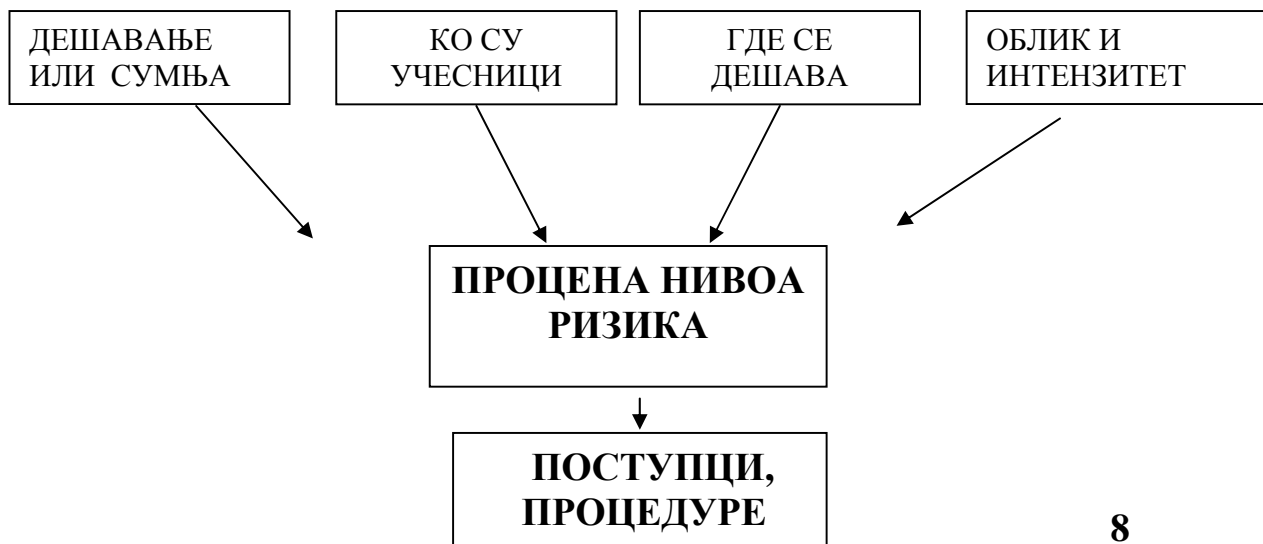
ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

(процедуре и поступци интервенције у заштити деце од насиља)

Да би интервенција у заштити деце/ученика била планирана и реализована на најбољи начин, неопходно је узети у обзир следеће критеријуме:

- да ли се насиље дешава или постоји сумња на насиље;
- где се дешава - да ли се дешава у установи или ван ње;
- ко су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- облик и интензитет насиља, злостављања и занемаривања.

На основу ових критеријума врши се **процена нивоа ризика** за безбедност детета и одређују поступци и процедуре.

У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се одлука о начину реаговања:

- случај се решава у установи;
- случај решава установа у сарадњи са другим релевантним установама;
- случај се прослеђује надлежним службама.

**СВАКА ОСОБА КОЈА ИМА САЗНАЊЕ О НАСИЉУ, ЗЛОСТАВЉАЊУ И
ЗАНЕМАРИВАЊУ ОБАВЕЗНА ЈЕ ДА РЕАГУЈЕ**

Кораци - редослед поступака у интервенцији

Кораци су приказани у односу на следеће ситуације:

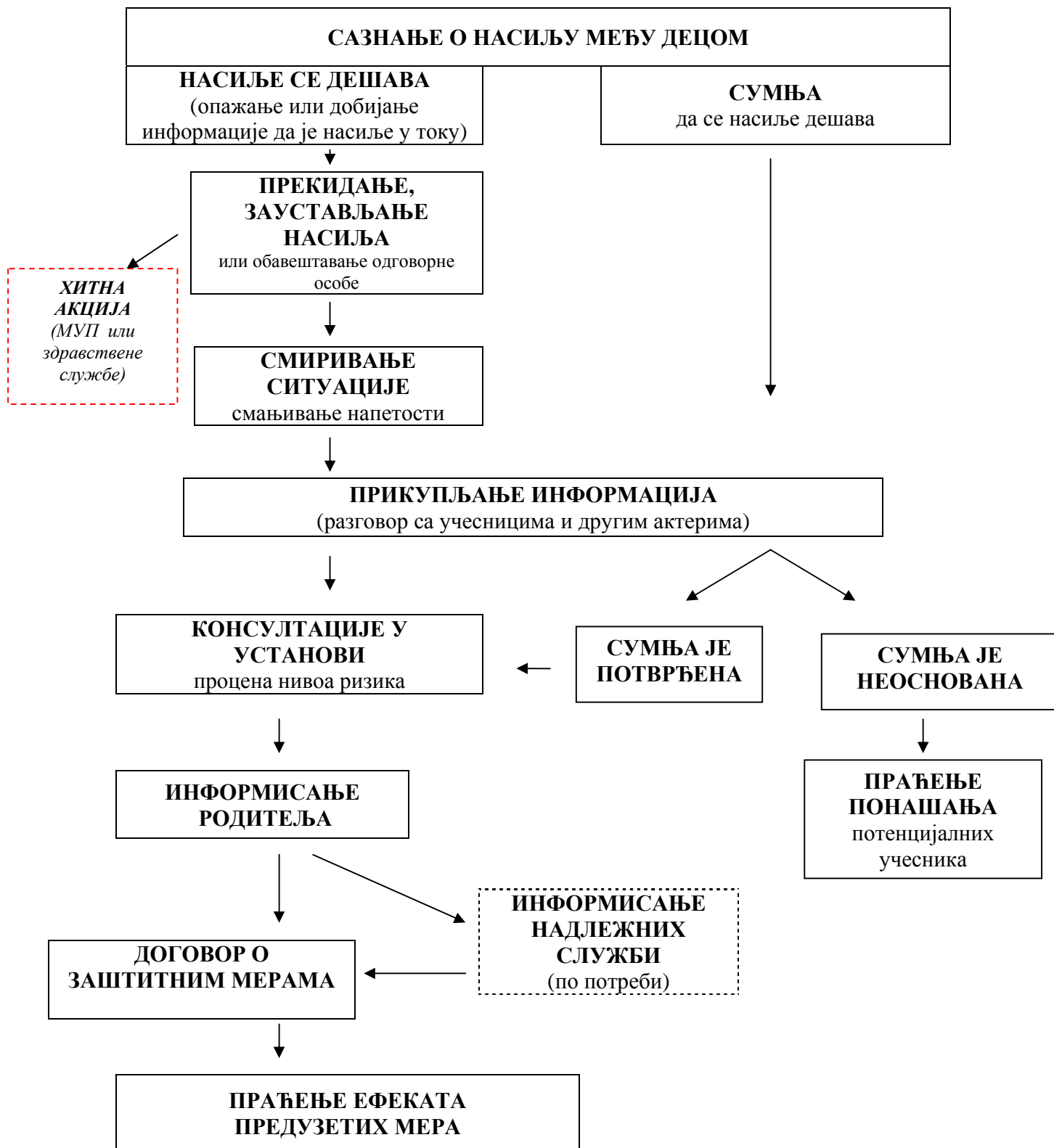
1. У случајевима насиља или сумње да се насиље дешава **МЕЂУ ДЕЦОМ/УЧЕНИЦИМА**.
2. У случајевима када је дете/ученик изложен насиљу или постоји сумња да је дете/ученик изложен насиљу од стране **ОДРАСЛЕ** особе **ЗАПОСЛЕНЕ** у установи.
3. У случајевима када је дете/ученик изложен насиљу или постоји сумња да је дете/ученик изложен насиљу од стране **ОДРАСЛЕ** особе која **НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА** у установи.

Основе за успостављање процедура за реаговање у установама образовања и васпитања које се односе на злостављање деце/ученика од стране запослених у установи постављене су *Законом о основама система образовања и васпитања* (члан 44, 45 и 46) и *Законом о раду*. Директор је одговоран за поштовање законитости рада установе и предузимање мера у складу са *Законом* (члан 61 и члан 62, став 2, тачка 12).

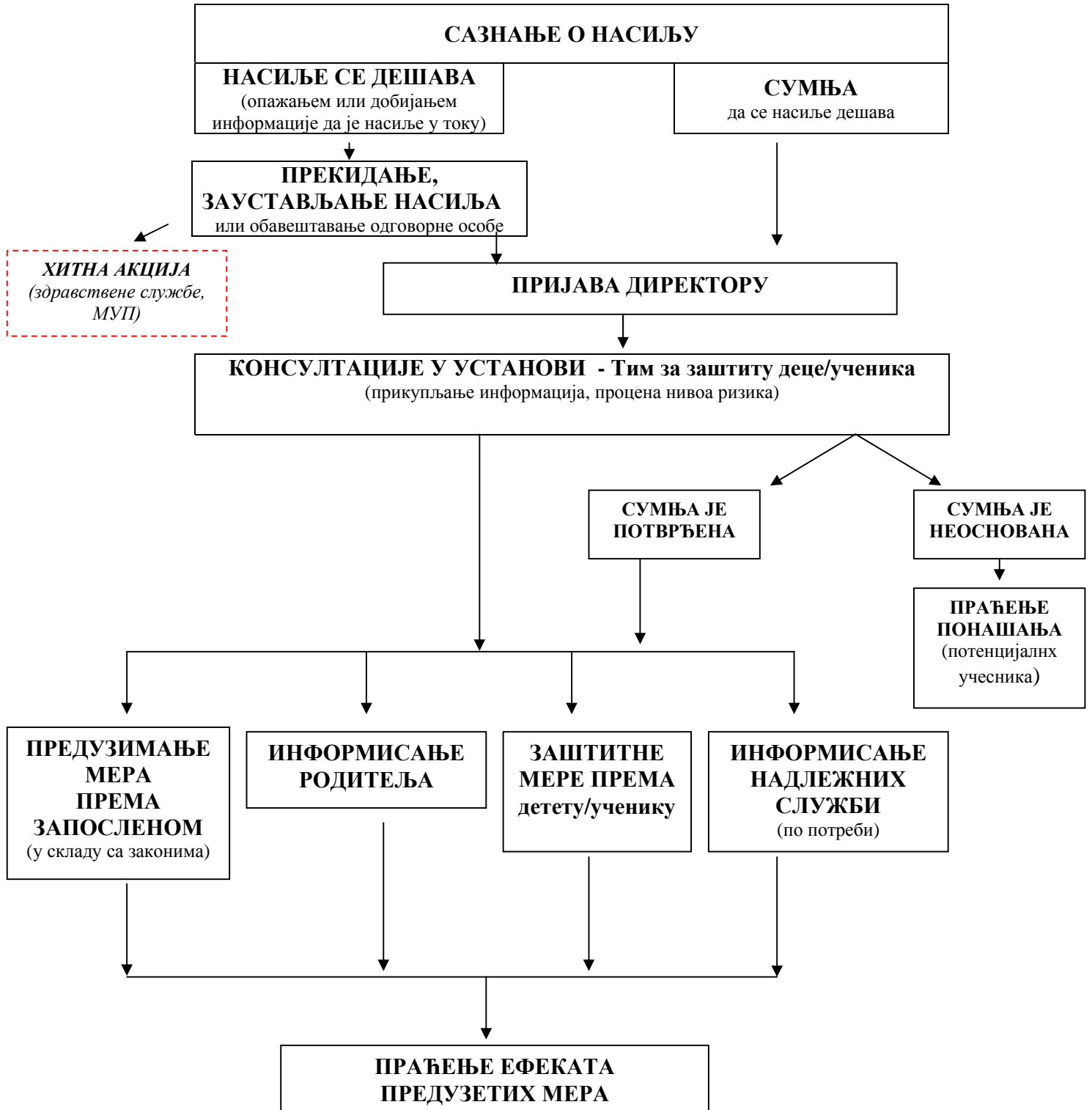
Кораци у интервенцији су обавезујући.

Приказани су прво шематски, а потом су детаљније објашњени из угла улога и одговорности.

1. НАСИЉЕ МЕЂУ ДЕЦОМ/УЧЕНИЦИМА

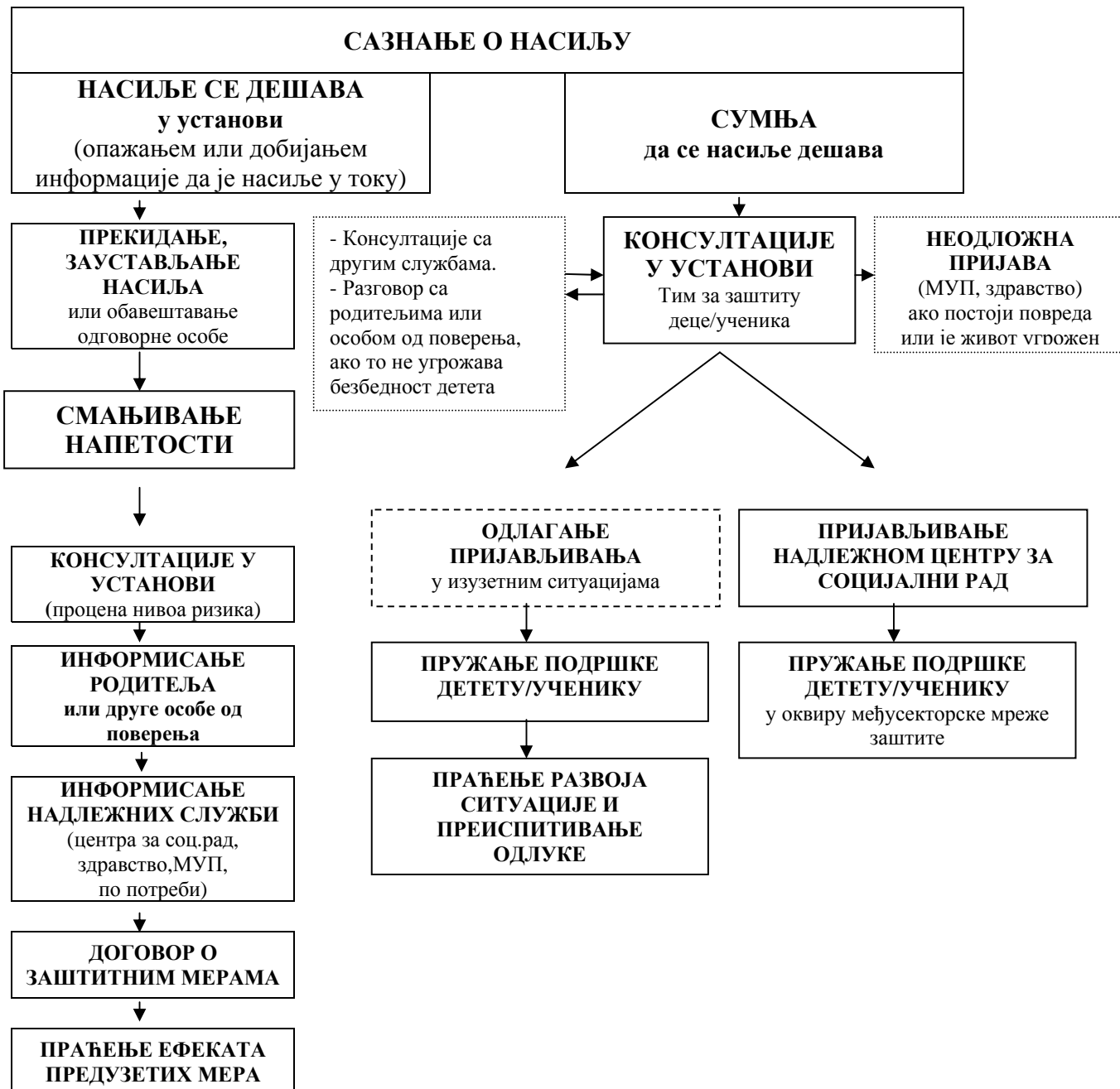

2. НАСИЉЕ ОД СТРАНЕ ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВИ

3. НАСИЉЕ ОД СТРАНЕ ОДРАСЛЕ ОСОБЕ КОЈА НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА У УСТАНОВИ

1. Сазнање о насиљу - откривање је први корак у заштити деце/ученика од насиља. Оно се у установи најчешће одвија на два начина:

- опажањем или добијањем информације да је насиље у току;
- сумњом да се насиље дешава на основу:
  - препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања детета/ученика и породице, или
  - путем поверавања, непосредно – од стране самог детета/ученика и/или посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

2. Прекидање, заустављање насиља - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник, учитељ/васпитач/разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље).

3. Смиривање ситуације подразумева обезбеђивање сигурности за дете/ученика, раздвајање, разговор са актерима...

4. Консултације се остварују непосредно по појави сумње и/или по стицању информација о насиљу. Обављају се у оквиру установе:

- са колегом;
- са Тимом за заштиту деце/ученика од насиља;
- са психологом, педагогом, директором и школским полицајцем.

У зависности од сложености ситуације, консултације се могу обавити и са службама изван установе:

- са надлежном службом локалног центра за социјални рад;
- специјализованом службом локалне здравствене установе.

Консултације су важне да би се :

- разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице;
- проценио ниво ризика;
- направио план заштите;
- избегла конфузија и спречиле некоординисане акције, које могу водити поновном проживљавању искуства жртве.

У консултацијама треба:

- изнети детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи рачуна о приватности детета/ученика и других учесника у насиљу;
- одредити улоге, задатке и одговорности у установи;
- идентификовати улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/стручњака;
- донети одлуку о начину реаговања и праћења.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати **принцип поверљивости**, као и принцип **заштите најбољег интереса детета/ученика**.

5. Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама, могуће је, у зависности од тежине, **предузети следеће акције:**

- предузимање неопходних мера на нивоу установе (информисање родитеља о насиљу или особе од поверења у случајевима сумње на насиље у породици, договор о заштитним мерама према деци/ученицима, предузимање законских мера и организовање посебних програма оснаживања деце/ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
- по потреби укључивање надлежних служби:
  - здравствену службу;
  - Министарство унутрашњих послова, у случајевима када је детету потребна физичка заштита или када постоји сумња да је учињено кривично дело;
  - Центар за социјални рад у року од три наредна радна дана од дана дешавања насиља.

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о детету/ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање.

Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност детета/ученика.

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

6. Праћење ефеката предузетих мера

Тим за заштиту деце/ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера.

У оквиру мера заштите планирају се и активности којима ће се обезбедити реинтеграција или поновно укључивање свих учесника насиља у заједницу установе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у установи. План реинтеграције ће зависити од фактора као што су: врста и тежина насилног чина, последице насиља по појединца и колектив, број учесника и сл.

Праћење и вредновање предузетих активности условљава планирање новог циклуса Програма заштите деце/ученика од насиља.

ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВИ ЗА ПРИМЕНУ ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА

Обука за примену *Посебног протокола* се спроводи са циљем унапређивања компетенција запослених у установама за адекватно разумевање појава насиља, планирања превентивних активности, поступање и вођење процеса заштите деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања.

Свака установа је у обавези да формира Тим за заштиту деце/ученика од насиља. Чланове тима именује директор установе. Број чланова тима и састав зависе од специфичности установе.

Чланови тима треба да показују високу професионалност у раду, добре комуникативне способности, као и да у својој личној и професионалној биографији немају елементи насилног понашања.

Ради ефикасности рада тима, потребно је да сви у установи (запослени, деца/ученици и родитељи/старатељи) буду информисани о томе ко су чланови тима и да њихова имена буду истакнута на видном месту. Организација рада тима и време у коме су обавезни да предузимају мере треба да буду у складу са радним временом установе, тако да током радног времена установе неко од чланова Тима буде на располагању.

Задачи чланова Тима за заштиту деце/ученика од насиља су да:

- учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- информишу и пруже основну обуку за све запослене у установи са циљем стицања минимума знања и вештина неопходних за превенцију, препознавање, процену и реаговање на појаву насиља, злостављања и занемаривања деце/ученика;
- организују упознавање деце/ученика, родитеља/старатеља и локалне заједнице са *Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања* и *Посебним протоколом*;
- координирају израду и реализацију програма заштите деце/ученика од насиља (превентивне и интервентне активности);
- организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност деце/ученика;
- прате и процењују ефекте предузетих мера у заштити детета /ученика;
- сарађују са релевантним установама;
- припремају план наступа установе пред јавношћу и медијима;
- организују евидентирање појава насиља;
- прикупљају документацију;
- извештавају стручна тела и органе управљања.

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Запослени у установи (васпитач, разредни старешина, стручна служба, директор) у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља.

Тим за заштиту деце/ученика од насиља прикупља документацију о случајевима насиља који захтевају његово укључивање.

Примери различитих начина евидентирања наћи ће се у приручнику за примену *Посебног протокола*.

Документација треба да се чува на сигурном месту, како би се обезбедила поверљивост података.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

За информисање о обавезама и одговорностима проистеклим из *Посебног протокола*, као и за његову примену, одговоран је директор установе.

У случају непоштовања процедура прописаних *Посебним протоколом*, поред примене мера прописаних *Законом о основама система образовања и васпитања* (члан 128, 129, 131 и члан 145, став 1, тачке 2 и 3), неопходно је предузети додатно информисање, саветодавни рад, обуке и друге педагошко-психолошке мере.

Праћење примене *Посебног протокола* је у надлежности просветне инспекције и службе стручно-педагошког надзора.